

Bartosz Czajka

Tytus Filipowicz – biografia dyplomaty

Streszczenie

Celem niniejszej rozprawy było przedstawienie biografii politycznej Tytusa Filipowicza (1873-1953) do momentu wybuchu II wojny światowej, w szczególności zaś jego działań w charakterze dyplomaty. Jego postać, mimo bogatego życiorysu i niepodważalnych zasług, do dziś nie doczekała się poświęconej jej monografii. Praca ta przynajmniej w części wypełnia lukę badawczą, ukazując wkład Filipowicza w walkę o odzyskanie przez Polskę niepodległości, tworzenie polskiej służby zagranicznej oraz jego działalność dyplomatyczną i aktywność polityczną.

Przyjęte w pracy ramy czasowe obejmują lata 1873-1939, a więc okres od narodzin Tytusa Filipowicza do zakończenia jego kariery dyplomatycznej i politycznej w kraju. Opis życia i działalności Filipowicza został dokonany chronologicznie i podzielony na pięć rozdziałów. Pierwszy rozdział pracy opisuje dom rodzinny Filipowicza i środowisko, w jakim się wychowywał, a także początek jego działalności w ruchu robotniczym w Zagłębiu Dąbrowskim oraz Londynie, gdzie emigrował w roku 1898.

W II rozdziale zrekonstruowano przebieg i dokonano analizy pierwszej „dyplomatycznej” misji Filipowicza – podróży z Józefem Piłsudskim do Japonii w okresie wojny, jaką kraj ten toczył z Imperium Rosyjskim oraz jego późniejszych kontaktów z Japończykami. W rozdziale tym zarysowano również działalność Tytusa Filipowicza w Polskiej Partii Socjalistycznej od czasu rewolucji 1905 roku, poprzez rozłam w partii i powstanie PPS-Frakcji Rewolucyjnej, aż do roku 1914. Rozdział III dotyczy działalności Filipowicza w czasie I wojny światowej oraz bardzo istotny w kontekście biografii okres jego urzędowania na stanowisku kierownika Ministerstwa Spraw Zewnętrznych oraz wiceministra w tym resorcie. Działalności dyplomatycznej Tytusa Filipowicza poświęcony jest IV rozdział, opisujący jego udział w konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 roku oraz służbę na Kaukazie, w Rosji Sowieckiej, Finlandii, Belgii i Stanach Zjednoczonych. W rozdziale tym wyjątkowo pominięto niekiedy opis chronologiczny, przedstawiając problemowo aktywność dyplomatyczną w poszczególnych stolicach. W ostatnim, V rozdziale, nakreślona została działalność polityczna Filipowicza w Polsce po zakończeniu służby dyplomatycznej, w latach 1933-1939.

Praca została oparta na źródłach, pochodzących przede wszystkim z Archiwum Akt Nowych, Archiwum Narodowego w Krakowie, Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie i szeregu innych zbiorów. Znaczącym uzupełnieniem dla dokumentów archiwalnych były źródła drukowane, w tym liczne wspomnienia Filipowicza i innych świadków epoki. Wykorzystano także dostępne opracowania, poświęcone zagadnieniom i wydarzeniom związanym bezpośrednio lub pośrednio z życiem Filipowicza.

Wkład Tytusa Filipowicza w budowanie struktur Polskiej Partii Socjalistycznej, kreowanie jej podbudowy ideologicznej w duchu niepodległościowym, działalność polityczna, współtworzenie zrębów polskiej dyplomacji i wreszcie służba zagraniczna na istotnych placówkach jest ważnym przyczynkiem do poznania złożonej historii polski od końca wieku XIX po rok 1939. Niniejsza biografia, choć niepełna, ukazuje postać wybitnego działacza niepodległościowego, polityka i dyplomaty, który odegrał istotną rolę w dziele odzyskania przez Polskę suwerenności oraz walkę o jej międzynarodową pozycję i prestiż.

18.06.2023r.

Pawła Cegła